

EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLISEN OIKEUSALAN TIEDONVAIHDON KEHITTÄMISHANKE

1 Asettaminen

Oikeusministeriö on tänään asettanut Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisen oikeusalan tiedonvaihdon kehittämishankkeen sekä työryhmän hankkeen ensimmäiseen vaiheeseen.

2 Toimikausi

Vaiheen 1 toimikausi on 1.5.2023– 30.6.2024

3 Organisointi

Hankkeelle asetetaan työryhmiä vaihekohtaisesti. Ensimmäisessä vaiheessa asetetaan työryhmä Vaiheelle 1 sekä muodostetaan hankkeelle tekninen alatyöryhmä. Ryhmien kokoonpanot alla.

Hankkeen etenemisestä raportoidaan oikeusministeriön asettamalle tietohallinnon yhteistyöryhmälle.

Työryhmät kuulevat työssään tarvittaessa eri alojen asiantuntijoita, kuten tietoturva ja tietosuoja. Työryhmän kokoonpanoa voidaan täydentää, mikäli se nähdään tarpeelliseksi työn edetessä. Mahdollinen sihteeri työryhmälle nimetään myöhemmin.

Vaiheen 1 työryhmä kokoonpano:

- Oikeusministeriö, tietoyksikkö: erityisasiantuntija livari Huhta, puheenjohtaja
- Oikeusministeriö, tietoyksikkö: kehityspäällikkö Aki Hietanen, jäsen
- Oikeusministeriö, kansainvälisen oikeusavun yksikkö: jäsen hallitusneuvos Taina Neira, varajäsen Mimmu Rättilä
- Valtakunnansyyttäjän toimisto: jäsen valtionsyyttäjä Tuuli Eerolainen
- Tuomioistuinlaitos (tietojärjestelmät): erityisasiantuntija Krista Soukola (Tuomioistuinvirasto)
- Tuomioistuinlaitos (EIO): käräjätuomari Anu Juho (Helsingin kärjäoikeus)
- Poliisihallitus: jäsen projektipäällikkö Petri Huhtanen
- Keskusrikospoliisi: jäsen rikostarkastaja Ari Määttä
- Oikeusrekisterikeskus: jäsen IT-erityisasiantuntija Anniina Sohkanen
- Sisäministeriö: jäsen johtava asiantuntija Ari-Pekka Dag, varajäsen erityisasiantuntija Jukka Jaakkola

Hankkeen yhteydessä toimii tekninen alatyöryhmä, johon kuuluvat oikeusministeriön, Oikeusrekisterikeskuksen, Valtorin ja Tietoevryn edustajat. Ryhmä vastaa tietojärjestelmän teknisestä toteutuksesta, asennuksesta sekä testaamista ja se tukee toiminnallista työryhmää kussakin vaiheessa sen tehtävien suorittamisessa. Työryhmä kutsuu tarvittaessa teknisen ryhmän asiantuntijoita mukaan työskentelyynsä.

4 Tavoite

Hankkeessa otetaan käyttöön EU-maiden oikeusalan rajat ylittävään tiedonvaihtoon tarkoitettu tietoturallinen digitaalinen tiedonvaihdon alusta, joka käsittää e-CODEX-hankkeessa valmistellut sovellukset eDelivery –tiedonsiirto-sovelluksen (gateway) ja yhteyspalvelimen (Domibus Connector) sekä rikosasioiden e-EDES (e-Evidence Digital Exchange System) portaalin. Hanke toteutetaan kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe sisältää e-CODEX-sovellusten käyttöönoton sekä e-EDES-portaalin käyttöönoton rikosasioiden tiedonvaihdossa.

Myöhemmin asetettavissa hankkeen toisessa ja kolmannessa vaiheessa otetaan käyttöön muita EU:n säädösinstrumentteja koskevia tiedonvaihtoportaatteita siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa sekä rikosasioissa.

Työryhmän tehtävinä **Vaiheessa 1 (5/2023 – 6/2024)** ovat

- rajat ylittävän tiedonvaihdon e-CODEX alustan toteutuksen viimeistely (tiedonsiirto-sovellus eli Gateway ja yhteyspalvelin eli Connector)
- rikosasioiden e-EDES-portaalin (e-Evidence Digital Exchange System) portaaliratkaisun (ns. viitesovellus, reference implementation) asentaminen ja käyttöoikeushallinnan määrittely
- rikosasioiden e-EDES-portaalin käyttöönotto- ja käyttäjäkoulutuksen suunnittelu osana Euroopan komission rahoittamaa TREIO-koulutushanketta eurooppalaisten tutkintamääräysten käsittelyssä (EIO)
- järjestelmän testaus erikseen määriteltujen jäsenmaiden kanssa (rajattu 2-3 jäsenmaahan, joiden kanssa testataan)
- järjestelmän hallittu tekninen ja toiminnallinen käyttöönotto
- jäsenvaltiolta edellytettävän raportoinnin suunnittelu Euroopan komissiolle ja eu-LISA-virastolle
- reunaehtojen ja teknisten toteutusmahdollisuuksien selvittäminen kansallisten asianhallintajärjestelmien kytkemiseksi rajapintatoteutuksella e-CODEX-tiedonsiirtoalustaan ja tiekartan muodostaminen rajat ylittävän tiedonvaihdon digitalisoinnille

Vaiheessa 2 (arvio 11/2023 – 05/2025)

- siviiliasioiden portaalin käyttöönoton valmistelu ja toteutus EU:n siviili- ja kauppaoikeuden asioiden todisteluasetuksen (EY) N:o 1383/2020 täytäntöönpanossa
- siviiliasioiden portaalin käyttöönoton valmistelu ja toteutus siviili- ja kauppaoikeuden EU:n siviili- ja kauppaoikeuden asioiden tiedoksiantoasetuksen (EY) N:o 1384/2020 täytäntöönpanossa
- Järjestelmän testaus erikseen määriteltujen jäsenmaiden kanssa (rajattu 2-3 jäsenmaata, joiden kanssa testataan)

- käyttäjäkoulutuksen suunnittelu ja koordinointi
- Kansallisten rajapintatoteutusten kustannushyötyanalyysin tekeminen ja teknisten reuna-ehdojen tarkentaminen

Vaiheessa 3 (arvio 05/2025 – 12/2028)

- EU:n rikosasioiden ja siviiliasioiden portaalien käyttöönotto ja toteutus horisontaalasetuksen ja direktiivin säännösten mukaisesti:
 - Asetus eurooppalaisesta maksamismääräyksestä (EPO)
 - Asetus vähäisistä vaatimuksista (SC)
 - Puitepäättös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä (EAW)
 - Direktiivi eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä (EIO)
 - Jäädättämis- ja konfiskaatioasetus
 - Direktiivi 2002/8/EY oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa
 - Asetus tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä 655/2014
 - Maksukyvyttömyysmenettelyasetus
- järjestelmän testaus erikseen määriteltujen jäsenmaiden kanssa (rajattu 2-3 jäsenmaata, joiden kanssa testataan)
- käyttöönoton edellyttämän kansallisen koulutuksen suunnittelu ja koordinointi

5 Hankkeen taustaa

Euroopan unionin oikeusalan yhteistyössä on viime vuosina edistetty sähköisen tiedonvaihdon mahdollisuuksia rajat ylittävässä asiointissa. Euroopan komissio on usean vuoden ajan tukenut e-CODEX (e-Justice Communication via Online Data Exchange) kehittämishanketta, jossa on toteutettu tekninen alusta turvalliseen tiedonvaihtoon jäsenvaltioiden välisessä oikeusalan asiointissa. Jatkotoimena e-CODEX-kehitystyölle Euroopan komissio käynnisti e-CODEX-sovelluksiin perustuvan portaalin toteutuksen eurooppalaista tutkintamääräystä (EIO, European Investigation Order) koskevaan tiedonvaihtoon. Portaali on valmistunut keväällä 2022 ja muutama jäsenvaltio on jo ottanut sen käyttöön.

Euroopan komissio antoi 1.12.2021 oikeusalan yhteistyön digitalisointia koskevan säädösehdotuspaketin. Laajuudeltaan kattavin näistä säädösehdoista on komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista rajat ylittävissä siviili-, kauppa- ja rikosoikeudellisissa asioissa sekä tiettyjen oikeudellista yhteistyötä koskevien säädösten muuttamisesta (KOM (2021) 759 lopullinen, jäljempänä horisontaalinen asetusehdotus. Kyseisen asetusehdotuksen rinnalla annettiin komission ehdotus muutamien direktiivien ja puitepäättösten muuttamisesta oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnin osalta (KOM (2021) 760 lopullinen, jäljempänä horisontaalinen direktiiviehdotus). Ehdotuksilla on tarkoitus **velvoittaa jäsenvaltiot käyttämään lähtökohtaisesti digitaalisia kanavia rajat ylittävässä tiedonvaihdossa kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välillä sekä velvoittaa jäsenvaltiot mahdollistamaan sähköisten**

välineiden käyttö rajat ylittävissä, kansalaisia ja yrityksiä koskevissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa menettelyissä. EU:n oikeusministerit hyväksyivät joulukuussa 2022 yleisnäkemyksen säädösten sisällöstä ja tavoitteena on saada säädökset julkaistua keväällä 2023.

Ehdotettu toimenpidekokonaisuus muodostuu kuudesta pääasiallisesta osasta: 1) oikeudellisen kehyksen luominen digitaalisille toimintatavoille rajat ylittävissä siviili-, kaupp- ja rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä 2) turvallisen ja hajautetun tietojärjestelmän käyttövelvoite viranomaisten välisessä rajat ylittävässä asioinnissa, 3) videoneuvottelujen käyttö oikeudellisessa rajat ylittävässä asioinnissa, 4) eurooppalaisen asiointiportaalin ja maksujen sähköisen maksamisen toteuttaminen kansalaisille ja yrityksille, 5) luottamuspalvelujen käyttö rajat ylittävässä oikeusalan asioinnissa, 6) sähköisten asiakirjojen oikeusvaikutusten vahvistaminen. Asetusehdotuksesta on annettu valtioneuvoston kirjelmä U 15/2021 vp.

Oikeusalan tiedonvaihtoa koskeva asetuksella ja direktiivillä muutetaan noin kahtakymmentä rajat ylittävään asiointiin liittyvää säädöstä. Säädösten muutokset tulevat voimaan vaiheittain vuosien 2025-2032 välillä ja alustava aikataulu eri säädöksille on seuraava:

EU:n tiedoksianto- ja todisteluasetukset v. 2025

- Todisteluasetuksen 7 artikla tulee voimaan 1.5.2025
- Tiedoksiantoasetuksen 5, 8 ja 10 artiklat tulevat voimaan 1.5.2025

Ensimmäinen paketti v. 2029:

- Asetus eurooppalaisesta maksamismääräyksestä (EPO)
- Asetus vähäisistä vaatimuksista (SC)
- Puitepäätos eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä (EAW)
- Direktiivi eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä (EIO)
- Jäädättämis- ja konfiskaatioasetus

Toinen paketti v. 2030

- Direktiivi 2002/8/EY oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa
- Asetus tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä 655/2014
- Maksukyvyttömyysmenettelyasetus

Kolmas paketti v. 2031

- Eurooppalainen perintötodistusasetus
- Aviovarallisuussuhteita koskeva asetus
- Asetus rekisteröityjen parisuhteiden varallisuus oikeudellisista vaikutuksista

Neljäs paketti v. 2032:

- Elatusavun perintäasetus ym.

Digitalisaatiota koskevien komission asetus- ja direktiiviehdotusten taustalla on noin vuoden aikana tuotettu sääntelykokonaisuus, joka käynnistyi joulukuussa 2020 komission tiedonannolla oikeudenkäytön digitalisoinnista EU:ssa ja asetusehdotuksella rajat ylittävissä siviili- ja rikosoikeudellisissa menettelyissä käytettävästä tietokoneistetusta viestintäjärjestelmästä (e-CODEX-järjestelmä) ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta (KOM(2020) 712 lopullinen), jossa on esitetty toimia digitalisaation edistämiseksi yhdenmukaisen toimintatavan ja yhtenäisen e-CODEX-viestintäjärjestelmän ja palvelualustan avulla.

Kyseinen **e-CODEX-asetus** eli Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/850 siviili- ja rikosoikeudellisissa asioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla käytettävästä tietokoneistetusta rajatylittävän

sähköisen tietojenvaihdon järjestelmästä (e-CODEX-järjestelmä) ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta, tuli voimaan 21.6.2022. e-CODEX-asetus sekä horisontaalinen asetusehdotus ja direktiiviehdotus muodostavat perustan rajat ylittävän tiedonvaihdon kehittämiseksi. e-CODEX-järjestelmän kehittämis- ja ylläpitotehtävät siirtyvät EU:n eu-LISA-virastolle eli laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaava eu-rooppalainen virastolle jäsenmaiden e-CODEX-konsortiolta vuoden 2023 aikana.

Oikeusministeriön hankkeen tarkoituksena on mahdollistaa tietoturvallinen tiedonvaihto Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Hanke liittyy kansallisella tasolla oikeusministeriön hallinnonalan digitalisointiin ja tehostamiseen digitaalisen viestinnän kehittämiseen viranomaisten välillä. EU:n tasolla hanke liittyy Euroopan sähköisen oikeuden vuosille 2019-2023 hyväksyttyyn strategiaan ja toimintaohjelmaan, jotka mahdollistavat oikeusalan toimijoiden välisen rajat ylittävän tiedonvaihdon useiden EU-säädösten käytännön toimeenpanossa.

EU oikeusalan digitaalista tiedonvaihtoa koskevat keskeiset roolit ja vastuut kansallisesta näkökulmasta:

- **Oikeusministeriö, tietoyksikkö:** Vastaa kansallisen toimeenpanon ja teknisten käyttöönottojen koordinoinnista sekä tiedonvaihdosta Euroopan komission, eu-LISA-viraston ja kumppanimaiden suuntaan. Raportoi e-CODEX-yhteyspisteiden toiminnasta eu-LISA-virastolle ja Euroopan komissiolle sekä valvoo valtuutettujen yhteyspisteiden toimintaa
- **Oikeusministeriö, kansainvälisen oikeusavun yksikkö:** Vastaa kansainväliseen oikeusapuun liittyvistä keskusviranomaistehtävistä Suomessa sekä edistää tiedonvaihtoon liittyvää yhteistyötä ja tietämystä. Edustaa Suomea oikeudellisen yhteistyön kansainvälisissä verkostoissa.
- **Oikeusrekisterikeskus:** Vastaa oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta sekä IT-toimittajien ohjaamisesta. Valtuutettuja e-CODEX yhteyspisteitä ylläpitävä yksikkö Suomessa
- **Toimivaltaiset viranomaiset:** Vastaavat tiedonvaihdon instrumenttien käyttämisestä asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen sekä toimivat tietojen käsittelyn rekisterinpitäjinä ja tiedonhallintayksiköinä. Esimerkiksi Helsingin käräjäoikeus tai syyttäjälaitos.
- **Keskusvirastot:** Vastaavat oman toimialan toiminnan sekä tietojärjestelmien kehittämisestä (esimerkiksi rajapintatoteutukset hallinnonalan tai viraston asianhallintajärjestelmiin) sekä koulutuksen ja osaamisen kehittämisen organisoinnista omalla toimialallaan. Esimerkiksi Tuomioistuinvirasto.
- **eu-LISA-virasto:** Vastaa mm. e-CODEX tiedonvaihtoratkaisun kehittämisestä, testaamisesta, ylläpidosta, teknisestä koulutuksesta sekä ratkaisun tarvittavasta dokumentaatiosta.
- **Euroopan komissio:** Vastaa yhteisten eurooppalaisten tiedonvaihdon viitesovellusten (tiedonvaihtoportaalit) kehittämisestä ja ylläpidosta. Asettaa e-CODEX tiedonvaihtoalustan teknistä toteutusta ja turvallisuutta koskevat vähimmäisstandardit sekä eu-LISA-viraston palvelutasoa koskevat vaatimukset.
- **Valtori:** Vastaa alusta ja käyttöpalveluista
- **Tietoevry Finland Oy:** Vastaa kansallisen e-CODEX-ratkaisun teknisestä asennuksesta ja alustasta

Tapio Laamanen
osastopäällikkö

Tarmo Maunu
yksikön päällikkö

LISÄTIETOJA

Iivari Huhta / iivari.huhta@gov.fi / oikeusministeriö tietoyksikkö

JAKELU

Työryhmän jäsenet
Oikeusministeriö, kansainvälinen oikeusapu
Tuomioistuinvirasto
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Oikeusrekisterikeskus
Sisäministeriö
Poliisihallitus
Keskusrikospoliisi
Oikeusministeriön tulosohtajat ja EU/KV-asiat

VN/7907/2023-OM-10

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: